

nitatis adversus catholicam veritatem, et confirmata animositate dissensionis adversus catholicam pacem. Sacramenta tamen si eadem sunt, ubique integra sunt, etiamsi prave intelliguntur et discordiose tractantur; sicut Scriptura ipsius Evangelii si eadem ipsa est, ubique integra est, etiamsi innumerabili falsarum opinionum varietate asseratur. Nam quod ait Jeremias: « Ut quid qui contris- » tant me prævalem? Plaga mea solida est, unde sana- » bor? Dum fit, facta est mihi sicut aqua mendax non » habens fidem¹. » Si figurate atque allegorica locutione prophetiæ nusquam poneretur aqua, nisi quæ baptismum significaret, laborarem quærere quid sibi velint hæc verba Jeremiæ: nunc autem cum apertissime in Apocalypsi exponantur aquæ pro populis positæ², cur non intelligam aquam mendacem et sine fide, populum mendacem ac perfidum, nescio.

XXI. « Spiritus autem sanctus quod in sola Catholica, per manus impositionem dari dicitur, » nimirum hoc intelligi majores nostri voluerunt, quod Apostolus ait: « Quoniam charitas Dei diffusa est in cordibus nos- » tris per Spiritum sanctum qui datus est nobis³. » Ipsa est enim charitas, quam non habent qui ab Ecclesiæ catholicæ communionem præcisi sunt: ac per hoc etiamsi linguis hominum et Angelorum loquantur⁴, si sciant omnia sacramenta et omnem scientiam, et si habeant omnem prophetiam, et omnem fidem, ita ut montes transferant, et distribuant omnia sua pauperibus, et tradant corpus suum ut ardeant, nihil eis prodest. Non autem habent Dei charitatem, qui Ecclesiæ non diligunt unitatem: ac per hoc recte intelligitur dici non accipi nisi in Catholica Spiritus sanctus. Neque enim temporalibus et sensibilibus miraculis attestantibus per manus

¹ Jerem, xv, 18. — ² Apoc. xvii, 15. — ³ Rom. v, 5. — ⁴ 1 Cor. xiii, 1.

impositionem modo datur Spiritus sanctus, sicut antea dabatur ad commendationem rudis fidei et Ecclesiæ primordia dilatanda. Quis enim nunc hoc expectat, ut ii quibus manus ad accipiendum Spiritum sanctum imponitur, repente incipiant linguis loqui? Sed invisibiliter et latenter intelligitur propter vinculum pacis eorum cordibus divina charitas inspirari, ut possint dicere: « Quoniam » charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum » sanctum, qui datus est nobis. » Multæ autem sunt operationes Spiritus sancti, quas idem Apostolus cum quodam loco, quantum sufficere arbitratus est, commemorasset, ita conclusit: « Omnia autem hæc operatur unus atque » idem Spiritus, dividens propria unicuique prout vult¹. » Cum ergo sit aliud sacramentum: quod habere etiam Simon Magus potuit²; aliud operatio Spiritus, quæ in malis hominibus etiam fieri solet, sicut Saül habuit prophetiam³; aliud operatio ejusdem Spiritus, quam nisi boni habere non possunt, sicut est finis præcepti charitas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta: quodlibet hæretici et schismatici accipiant, charitas quæ cooperit multitudinem peccatorum, proprium donum est catholicæ unitatis et pacis; nec ejus in omnibus, quia nec ejus sunt omnes, sicut suo loco videbimus. Præter ipsam tamen esse illa charitas non potest, sine qua cætera etiamsi agnosci et approbari possunt, prodesse tamen et liberare non possunt. Manus autem impositio non sicut baptismus repeti non potest. Quid est enim aliud nisi oratio super hominem?

XXII. « Nam quod in typo unitatis Petro Dominus dedit potestatem, ut id solveretur in terris quod ille solvisset, » manifestum est quod illa unitas etiam una columba perfecta sit dicta. Numquid ergo ad eandem co-

¹ 1 Cor. xii, 11. — ² Act. ii, 13. — ³ 1 Reg. x, 6-10.

lumbam pertinent omnes avari, de quibus in eadem Catholica graviter idem Cyprianus ingemuit¹. Nam, ut opinor, raptores non columbæ, sed accipitres dici possunt. Quomodo ergo baptizabant, qui fundos insidiosis fraudibus rapiabant, et usuris multiplicantibus fœnus augebant, si sola illa columba, id est, illa unitas quæ nisi in bonis intelligi non potest, simplex et casta et perfecta baptizat? An forte per orationes sanctorum spiritualium qui sunt in Ecclesia, tanquam per columbæ creberrimum gemitum, magnum geritur sacramentum, et occulta dispensatio misericordiæ Dei, ut eorum etiam peccata solvantur, qui non per columbam, sed per accipitrem baptizantur; si ad illud sacramentum cum pace catholicæ unitatis accedunt? Quod si ita est, cur non ergo per eorum orationes cum quisque ab hæresi aut schismate ad pacem catholicam venit, ejus peccata solvantur? Sacramenti autem integritas ubique cognoscitur, sed ad peccatorum illam irrevocabilem remissionem extra unitatem Ecclesiæ non valebit. Nec in hæresi aut schismate constitutum sanctorum orationes, id est, illius unicæ columbæ gemitus poterunt adjuvare; sicut nec intus positum possunt, si adversum se ipse per vitam pessimam teneat debita peccatorum, non solum si per accipitrem, sed etiamsi per ipsius columbæ pium ministerium baptizetur.

XXIII. « Sicut misit me, inquit, Pater, et ego mitto vos. » Hoc cum dixisset, inspiravit, et ait illis: « Accipite Spiritum sanctum; si cujus remiseritis peccata, remittentur illi; si cujus tenueritis, tenebuntur². » Ergo si personam gerebant Ecclesiæ, et sic eis hoc dictum est, tanquam ipsi Ecclesiæ diceretur; pax Ecclesiæ dimittit peccata, et ab Ecclesiæ pace alienatio tenet peccata, non secundum arbitrium hominum, sed secundum arbitrium

¹ Lib. seu epist. De lapsis. — ² Joan. xx, 22.

Dei et orationes sanctorum spiritualium, qui omnia judicant, ipsi autem a nemine judicantur. Petra enim tenet, petra dimittit: columba tenet, columba dimittit: unitas tenet, unitas dimittit. Pax autem hujus unitatis in solis bonis est, vel jam spiritualibus, vel ad spiritualia concordii obedientia proficientibus: in malis autem non est, sive foris tumultuentur; sive intus cum gemitu tolerantur, et baptizent et baptizentur. Sicut autem isti qui intus cum gemitu tolerantur, quamvis ad eandem columbæ unitatem¹, et ad illam gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid hujusmodi², non pertineant; tamen si corrigantur, et se pessimos ad baptismum accessisse fateantur, non rebaptizantur, sed incipiunt ad columbam pertinere, per cujus gemitus peccata solvantur, a cujus pace alienatis tenebantur: sic et qui apertius foris sunt, si eadem sacramenta sumpserunt, cum correcti ad Ecclesiæ veniunt unitatem, non iterato baptismo, sed eadem charitatis lege et unitatis vinculo liberantur. « Nam si non nisi in Ecclesia præpositis, et Evangelica lege ac Dominica ordinatione fundatis licet baptizare: » numquid tales erant qui fundos insidiosis fraudibus rapiabant, et usuris multiplicantibus fœnus augebant? Arbitror enim quia illi Dominica ordinatione fundati sunt, quibus cum formam daret Apostolus, ait: « Non avarum. non turpilucrum³. » Tales tamen ipsius Cypriani temporibus baptizabant, quos coëpiscopos suos fuisse cum magno gemitu confitetur, et cum magna tolerantiam mercede perpetitur. Remissam tamen peccatorum non dabant; quæ per orationes sanctorum, id est, per columbæ gemitus datur, quicumque baptizet, si ad ejus pacem illi pertinent quibus datur. Non enim raptoribus et fœeneratoribus diceret Dominus: Si cui dimise-

¹ Vide 2 R. tract. 18. — ² Ephes. v, 27. — ³ Tit. 1, 7.

ritis peccata, dimittentur illi; si cui tenueritis, tenebuntur. « Foris quidem nec ligari aliquid potest nec solvi, ubi non sit qui aut ligare possit aut solvere: » sed solvitur qui cum columba fecerit pacem, et ligatur qui cum columba non habet pacem, sive aperte foris sit, sive intus esse videatur.

XXIV. « Dathan vero, Chore et Abiron¹, qui sibi licentiam sacrificandi usurpare conati sunt contra unitatem populi Dei, et filii Aaron qui alienum ignem altari imposuerunt, novimus quod impune non fecerint. » Nec nos talia scelera dicimus impunita remanere, nisi se tales correxerint, si patientia Dei ad poenitentiam adducens tempus corrigendi largitur.

XXV. Illi sane qui propterea dicunt non esse iterandum baptismum, quia manus tantummodo imposita est eis quos Philippus diaconus baptizaverat, nihil ad rem pertinens dicunt²: et absit ut cum verum quærimus, talibus argumentis utamur. Quapropter magis hæreticis non cedimus, si quod habent de Christi Ecclesia, non esse dicamus ipsorum, nec propter scelera desertorum Imperatoris nostri signa nolimus agnoscere: magis quia Dominus Deus noster Deus zelans est³, quidquid ejus apud aliquem agnoscimus, nullo modo ei concedamus ut suum proprium esse arbitretur. Ipse certe Deus zelans fornicanti a se fœminæ in figura prævaricatricis plebis exprobrat, et dicit, quod ea quæ ipsius essent dabat amatoribus suis, et ab eis rursus accipiebat, quæ non illorum, sed ipsius erant. Inter adulteram fœminam et adulteros amatores, dona sua tamen Deus tanquam zelans iratus agnoscit: et nos hæreticorum esse baptismum dicimus verbis Evangelicis consecratum, commoti factis eorum etiam quæ Dei sunt eis tribuere volu-

¹ Num. xvi, 1 et 32, et Levit. x, 1. — ² Act. v 11, 14. — ³ Deut. iv, 24.

mus, quasi ea contaminare potuerint, aut propterea sua facere quæ Dei sunt, quia ipsi Dei esse noluerant?

XXVI. Quæ est illa mulier adultera, quam Osee propheta designat, quæ dixit: « Ibo post amatores meos, » qui mihi dant panes meos et aquam meam, vestes meas » et lintheamina mea, et universa quæ mihi condecunt⁴. » Licet quidem hoc et de prævaricatrice Judæorum gente intelligere: sed tamen quos alios imitantur pseudo-christiani, (hoc enim sunt omnes hæretici et schismatici,) nisi pseudo-Israëlitas? Erant enim et veri Israëlita, sicut ipse Dominus Nathanaëli perhibet testimonium, dicens: « Ecce vere Israëlita in quo dolus non est⁵: » Qui sunt autem veri Christiani, nisi de quibus idem Dominus dicit: « Qui diligit me, mandata mea custodit⁶? » Quid est autem custodire mandata ejus, nisi in dilectione persistere? Unde etiam dicit: « Mandatum novum do vobis » ut vos invicem diligatis. » Et iterum, « In hoc scient » omnes quia mei discipuli estis, si vos invicem dilexeritis⁴. » Quis autem dubitet, non eis solis dictum qui tunc per ejus carnem verba præsentis audiebant, sed et eis qui nunc per Evangelium sedentis in cœlo verba cognoscunt? Ille enim venit non legem solvere, sed implere⁵. « Plenitudo autem legis charitas⁶. » Qua multum vixit Cyprianus, ut aliud de baptismo sentiens, non tamen desereret unitatem, et esset in vite Dominica radicatam sarmentum fructuosum, quod etiam ferro passionis purgaret celestis agricola, ut majorem fructum daret. Hujus autem fraternæ charitatis inimici, sive aperte foris sint, sive intus esse videantur, pseudo-christiani sunt et antichristi. Inventis enim occasionibus foras exeunt, sicut scriptum est, « Occasiones quærit, qui vult discedere ab

¹ Osee. ii, 5. — ² Joan. i, 47. — ³ Id. xiv, 21. — ⁴ Id. xiii, 34. — ⁵ Matth. v, 17. — ⁶ Rom. xiv, 10.

» amicis ¹. » Sed etiam si occasiones desint, cum intus videntur, ab illa invisibili charitatis compage separati sunt. Unde Joannes dicit: « Ex nobis exierunt, sed non » erant ex nobis? nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum ². » Non ait quod exeundo alieni facti sunt; sed quod alieni erant, propter hoc eos exisse declaravit. Dicit et apostolus Paulus de quibusdam, qui circa veritatem aberraverant, et fidem quorumdam subvertebant, quorum sermo ut cancer serpebat ³, quos cum evitandos esse diceret, in una tamen domo magna eos fuisse significat, sed tanquam vasa in contumeliam. Credo quod nondum foras exierant. Aut si jam exierant, quomodo eos dicit in eadem magna domo cum vasis honorabilibus: nisi forte propter ipsa sacramenta, quæ separatis etiam hæreticorum conventiculis non mutata sunt, ad unam magnam domum dicit omnes, sed diversis meritis pertinere, alios in honorem, alios in contumeliam. Sic enim loquitur ad Timotheum scribens: « Profanas » autem verborum novitates evita: multum enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum sicut cancer serpit: » ex quibus est Hymenæus et Philetus, qui circa veritatem aberraverunt, dicentes resurrectionem jam factam » esse, et fidem quorumdam subvertunt. Firmum autem » fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Novit » Dominus qui sunt ejus; et recedat ab injustitia omnis » qui nominat nomen Domini. In magna autem domo, » non solum aurea vasa sunt vel argentea, sed et lignea » et fictilia, et alia quidem sunt in honorem, alia vero in » contumeliam. Si quis ergo emundaverit semetipsum ab » istius modi, erit vas in honorem sanctificatum, utile » Domino, ad omne opus bonum paratum ⁴. » Quid est

¹ Prov. xviii, 1. — ² 1 Joan. ii, 19. — ³ 2 Tim. ii, 20. — ⁴ Ibid. 16-23.

autem mundare semetipsum a talibus, nisi quod paulo ante dixit: « Recedat ab injustitia omnis qui nominat nomen Domini? » Et ne quisquam putaret tanquam in una domo magna perire se posse cum talibus, vigilantissime prædixit, Novit Dominus qui sunt ejus: eos videlicet qui recedendo ab iniquitate se mundant a vasis factis in contumeliam, ne cum ipsis pereant quos in domo magna tolerare coguntur.

XXVII. Mali ergo et facinorosi, carnales, animales, diabolici, a seductoribus suis sibi dari arbitrantur, quæ non nisi munera Dei sunt, sive sacramenta, sive spirituales aliquas operationes, circa præsentem salutem. Non autem habent isti charitatem in Deum, sed circa eos occupati sunt, quorum superbia seducuntur, et comparantur fornicanti mulieri, quam Propheta commemorat dicentem: « Ibo post amatores meos, qui mihi dant panes » meos et aquam meam, vestes meas et linteamina mea et » oleum meum, et universa quæ mihi condecunt ¹. » Sic enim fiunt hæreses et schismata, cum dicit plebs carnalis quæ in charitate Dei fundata non est: « Ibo post amatores » meos: » cum quibus utique sive per fidei corruptionem, sive per elationem superbiæ, turpiter fornicatur. Sed propter eos qui passi difficultates et angustias et interclusiones inanis ratiocinationis eorum a quibus seducuntur, compunguntur timoribus, et redeunt ad viam pacis, ad quærendum sinceriter Deum; ideo sequitur et dicit: « Propterea ecce ego sepio sudibus viam illius, et ædifico in via ipsius spinas, et tramitem suum non inveniet, et persequetur amatores suos, nec illos apprehendet, et requiret eos, nec inveniet eos; et dicet: Ibo et » revertar ad virum meum pristinum, quia bene tunc » mihi fuit quam nunc. » Deinde ne ipsorum putentur

¹ Osee. ii, 5.

illa, quæ seductores habent integra, et de veritatis doctrina venientia, per quæ seducunt ad falsitates dogmatum et dissensionum suarum; ne illa ergo quæ habent integra ipsorum putentur, addidit continuo: « Et hæc non » cognovit quod ego ei dederim frumentum et vinum et » oleum, et pecuniam multiplicavi illi; ipsa vero fecit » vasa aurea et argentea Baal. » Dixerat enim superius, « Ibo post amatores meos, qui mihi dant panes meos, etc. » Non utique intelligens hæc Dei esse, non hominum, quæcumque etiam seductores integra et legitima tenent: nec ea sibi etiam ipsi arrogarent, et quasi propria vindicarent, nisi a plebibus seductis vicissim seducerentur, cum eis creditur, et tales honores deferuntur, ut per eos habeant potestatem talia dicendi, et sibi talia vindicandi; ut error eorum veritas appelletur, et scelus eorum justitia putetur, propter sacramenta et Scripturas quas tenent ad speciem, non ad salutem. Ideoque et per Ezechielem eidem fornicariæ dicitur: « Et protulisti de vasis gloriæ tuæ de » auro meo, et de argento meo, ex quibus dedi tibi, et » fecisti tibi imagines masculinas, et fornicata es in eis. » Et accepisti vestem meam versicoloriam, et cooperuisti » idola tua; et oleum meum, et incensum meum posuisti » ante faciem idolorum tuorum, et panes meos quos dedi » tibi; et similagine et melle et oleo cibavi te, et posuisti » hæc ante faciem idolorum tuorum in odorem bene olentem. Et perfecisti hæc ¹. » Ad imagines enim phantasmatum suorum, cum quibus volutari carnalis anima delectatur, convertit omnia sacramenta, et verba librorum sanctorum. Nec tamen quia illæ imagines falsæ sunt, et doctrinæ dæmoniorum sunt, in hypocrisi mendaciloquorum ², propterea et illa sacramenta, et divina Eloquia sic exhonoranda sunt, ut eorum illa esse deputentur: cum

¹ Ezech. xvi, 17-19. — ² 1 Tim. iv, 2.

Dominus dicat: « De auro meo et de argento meo et veste » mea versicoloria, et oleo meo et incenso et panibus meis, » et cætera. » An quia illi errantes eorum esse ista putant a quibus seducuntur, propterea non debemus agnoscere cujus sint; cum ipse dicat: « Et hæc non cognovit quod » ego ei dederim frumentum, vinum et oleum, et pecuniam » multiplicavi illi? » Non enim dixit eam non habuisse ista, quia fornicaria erat; sed et habuisse dicitur, et non sua nec amatorum suorum, sed Dei, cujus unius ista sunt. Quamvis ergo habuerit fornicationem suam, illa tamen quibus eandem fornicationem ornabat, vel seducta vel seducens, non erant ejus, sed Dei. Si hæc de Judæa gente figurabantur, ubi Scribæ et Pharisæi rejiciebant mandatum Dei, ut traditiones suas constituerunt, ut cum plebe Deum relinquire sic quodam modo fornicarentur; nec tamen talis illius temporis in populo fornicatio quam Dominus arguendo prodebat, effecit ut eorum essent sacramenta, quæ non erant eorum, sed Dei, qui loquens ad fornicariam dicit illa omnia sua esse; unde ipse Dominus etiam quos mundavit a lepra, ad eadem sacramenta misit, ut offerrent prose sacrificium sacerdotibus; quia nondum eis successerat sacrificium, quod ipse post in Ecclesia voluit celebrari pro illis omnibus, quia illis omnibus ipse pronuntiabatur: quanto magis nos sacramenta Novi Testamenti, apud quoslibet hæreticos vel schismaticos inveniunt, non debemus ipsis tribuere, nec quasi non agnita reprobare; sed quamvis apud fornicariam mulierem dona viri legitimi agnoscere, et verbo veritatis illam fornicationem emendare, quæ propria est impudicæ mulieris, non illa dona culpæ, quæ propria sunt Domini miserantis?

XXVIII. Harum et talium rerum consideratione patres nostri, non solum ante Cyprianum vel Agrippinum, sed